

Tokat – Zile – Güzelbeyli Beldesinde Uygulanan Arazi Toplulaştırmasında Benimsemeyi Etkileyen Sosyo – Ekonomik Faktörlerin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma

Yrd.Doç.Dr. Nuray KIZILASLAN   Zir.Yük.Müh.Sevilay ALMUS
Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, TOKAT

Özet: Bu araştırma, arazi toplulaştırması uygulanan Tokat-Zile- Güzelbeyli Beldesindeki çiftçilerin, toplulaştırmayı benimseme davranışlarını etkileyen faktörleri ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada toplulaştırmayı benimseyen ve benimsemeyen çiftçiler arasında bir farklılık olup olmadığını ortaya koymak amacıyla Khi-Kare analizi yapılmıştır. Analizlerin sonucunda çiftçilerin toplulaştırmayı benimsemelerinde sosyal katılım düzeyi, arazi toplulaştırması bilinç düzeyinin etkili olduğu saptanmıştır.

Ayrıca, araştırmada toplulaştırmayı benimseyen çiftçilerin farklı toplulaştırma bilinç düzeylerinde ekonomik faktörler itibarıyla gruplar arasındaki farklılığın ölçülmesinde varyans analize başvurulmuştur. Analiz sonuçlarına göre toplulaştırmayı benimseyen çiftçilerin işletme genişliği bakımından gruplar arasındaki farklılık önemli bulunmuştur.

Ayrıca, iki grup ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemede kullanılan t testi sonucuna göre arazi toplulaştırmasını benimseyen ve benimsemeyen çiftçilerin işletme genişliği, parsel sayıları, toplulaştırma öncesi ve sonrasında sahip oldukları sulu arazi varlığı, toplulaştırma sonrası sahip oldukları yolu olan parsel sayısı, tarım ürünleri yıllık satış tutarı, brüt üretim değerleri bakımından grup ortalamaları arasındaki fark önemli bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Arazi Toplulaştırması, Sosyo-Ekonomik Faktörler, Tarımsal Yayım.

A Research on The Determination of The Socio-Economic Factors Effecting The Farmers' Adoption Behaviours to Land Consolidation Applied in Güzelbeyli Town of Zile County of Tokat Province

Abstract: The main purpose of this study was to put forward the factors effecting the farmers' adoption behaviour to land consolidation applied in Güzelbeyli town of Zile county of Tokat province.

A Khi-Square analysis was performed to determine whether there is a difference between the farmers who adapted and did not adapt the land consolidation. The results of the analysis indicated that there were some factors effecting the adoption of land consolidation such as social participation level, consciousness level of land consolidation.

Analysis of variation was done to determine the difference between groups in terms of economic factors at the various consciousness levels of land consolidation adoption of the farmers who adapted the land consolidation. According to the results of the analysis it was found that there was an important difference between the groups in terms of the establishment size of the farmers adapting the land consolidation.

Also, according to the t - test results performed to determine whether the mean difference between the two groups those who adapted the land consolidation and those who did not adapt is statistically significant, there were significant differences between the two groups means in the followings: the farm size, plot number, irrigatable land property ownership before and after the land consolidation, plot numbers that have road facility after the land consolidation, sale income from the agricultural crops and gross production values.

Key Words: The Land Consolidation, Social-Economic Factors, Agricultural Extension.

1GİRİŞ

1. 1. Konunun Önemi

Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar geçen 75 yıllık sürede Türkiye büyük değişim ve gelişmeler yaşamıştır. Bu değişimler kırsal kesimin ekonomik faaliyet alanı olan tarımda ve bu kesimin insanların ekonomik, sosyal ve kültürel yapılarında da etki göstermiştir. 1980 yılında tarım kesiminin istihdamdaki payı % 63,0 iken, 1995 yılında % 44,9'a, milli gelirdeki payı % 24,0'dan % 14,4'e ve ihracattaki payı % 57,5'den % 10,7'ye kadar düşmüştür (1). Ancak ekonomik göstergelere bakarak tarım kesiminin ekonomi içerisindeki önemini azaldığı yargısına varmak ve bu doğrultuda sosyo-ekonomik politikalar belirlemek yanlış olmaktadır. Ekonominin bir bütün olduğu ve gelişme sürecinde, sektörlerin birbirlerini tamamlayan ve destekleyen unsurlar olduğu muhtemeldir (2).

Türkiye tarımı birçok sorunla karşı karşıyadır. Tarım işletmelerinin arazilerinin parçalı, dağınık, şekillerinin düzensiz olması, parsellere gidip gelmede zaman kaybı, sermaye ve işgücü israfı, sınırları çoğalan parçalarda arazi ve verim kaybı, küçük parsellerde mekanizasyon güçlüğü, arazi anlaşmazlıkları gibi sorunlara neden olmakta, bu sorunlar tarım işletmelerinin üretim ve gelişmesini olumsuz yönde etkilemektedir (3).

Bu olumsuzluğu önleyebilmek amacıyla arazi toplulaştırması uygulamaları başlatılmıştır. Bu uygulama ile ekonomik tarımın yapılmasını, toprak muhafaza ve tarımsal sulama önlemlerinin alınmasını güçleştirecek derecede parçalanmış, dağılmış ve şekilleri bozulmuş

parseller bir araya getirilerek çiftçi ailesinin yaşam düzeyini yükseltecek teknik, ekonomik ve sosyal önlemler alınmaktadır (4).

Ortaya konan teknolojilerin çiftçilere tanıtılması, uygulanması, öğretilmesi, çiftçilerin de bu uygulamaya motivasyonu yayım etkinlikleriyle gerçekleştirilir. Diğer taraftan büyük maliyetlerle gerçekleştirilen yatırımların verimli olarak yaşama geçirilmesi için yalnızca fiziki tesislerin varlığı veya mükemmelliği değil, insan unsuru da gözönüne alınmalıdır. Bu nedenle yeni teknolojileri kullanacak olan bireylerin eğitim düzeyleri, dış kültürlerle açılım, sosyal katılım, modernleşme eğilimleri, yaşam düzeyleri gibi sosyal ve ekonomik özellikleri önemli olmaktadır (5). Bundan hareketle; arazi toplulaştırmasının yaygınlaştırılmasında yayıma önemli görevlerin düştüğünü söylemek mümkündür.

1. 2 . Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile Türkiye'de tarım yatırımları içinde önem arzeden arazi toplulaştırma projelerinin uygulanacağı yörelerde, bu tür hizmetlerin kullanıcısı olan çiftçilerce benimsemesinin kolaylaştırılması, yatırım öncesi engel oluşturan hususların ve sınırların içeriğinin belirlenmesi ve çözüm üretilesine katkıda bulunmak amacıyla; tarımsal işletmelerin sosyo-ekonomik özellikleri ile arazi toplulaştırma projelerinin benimsenmesi arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. Materyal

Araştırmanın ana materyalini çiftçilerle yapılan anketler sonucu elde edilen birincil nitelikli veriler oluşturmaktadır.

Araştırmanın diğer materyalini, bu konuda Türkiye'de ve dünyada daha önce yayınlanmış ve hazırlanmış olan inceleme, araştırma, süreli yayımlar ve sempozyumlarda sunulan bildirilerden elde edilen veriler oluşturmaktadır.

2.2. Yöntem

2.2.1. Verilerin Toplanması Aşamasında İzlenen Yöntem

Araştırma verilerinin toplanmasında ilk olarak, konu ile ilgili daha önce yapılmış olan ve ulaşılabilen araştırmalar incelemeye alınarak konuyu daha iyi kavrama, sorunları belirlemek amacıyla hangi verilerin gerektiği, bu verilerin elde edilmesi ve analizinde hangi yöntemlerin uygulanmasının doğru olacağı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anket yapılacak çiftçilerin belirlenmesinde öncelikle Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü kayıtlarından muvafakatname listeleri alınmıştır. Araştırma kapsamında toplulaştırmayı benimseyen 648 çiftçi (Araştırmada benimseme kavramı mental bir benimsemeyi göstermektedir. Toplulaştırmaya ilk aşamada muvafakat verenler benimseyenler, muvafakat vermeyenler ise benimsemeyenler olarak nitelendirilmiştir), benimsemeyen 204 çiftçi tespit edilmiştir. Toplulaştırmayı benimseme durumuna göre belirlenen bu çiftçiler toplulaştırmadan önce sahip oldukları arazi parsel sayılarına göre sıraya konulmuş ve populasyon tespit tablosu oluşturulmuştur. Örneklemede, parsel sayısının dikkate alınmasında; arazi toplulaştırmasının birincil amacının parçalı arazilerin bir araya getirilmesi olduğu düşüncesinden hareket edilmiştir. Toplulaştırmayı benimseyen ve benimsemeyen çiftçiler için, populasyonu oluşturan işletmelerin sahip oldukları parsel sayılarının oldukça geniş sınırlar içinde değiştiği ve oldukça heterojen bir dağılım gösterdiği belirlenmiş ve örneklemede tabakalama yolu seçilmiştir. Bu nedenle oldukça heterojen bir dağılım gösteren populasyonun tümünün bir arada incelenmesi yerine, benzer varyantların bir araya geldiği homojen gruplar oluşturularak incelenmesinin daha uygun olacağı düşünülmüştür. Toplulaştırmayı benimseyen ve benimsemeyen çiftçiler için örnek hacminin belirlenmesinde NEYMAN tarafından önerilen formülden yararlanılmıştır (6).

Araştırma kapsamında yer alan ve toplulaştırmayı benimseyen işletmeler için örnek hacminin belirlenmesinde % 95 güven sınırı içinde ve % 1 sapma ile çalışılmıştır. Elde edilen verilerin formüle uygulanması sonucunda örnek hacmi 72 olarak belirlenmiştir.

Yine araştırma kapsamında yer alan toplulaştırmayı benimsemeyen işletmeler için örnek hacminin belirlenmesinde % 95 güven sınırı içinde ve % 1

sapma ile çalışılmıştır. Elde edilen verilerin formüle uygulanması sonucunda örnek hacmi 39 olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın anket çalışması 1998 yılı Aralık ve 1999 yılı Ocak aylarında yürütülmüştür.

2.2.2. Verilerin Analizi Aşamasında İzlenen Yöntem

Toplanan bilgiler, hazırlanan indeks ve ağırlıklar yardımıyla araştırmanın amacına uygun noktalara varmada yardımcı olabilecek değişkenlere dönüştürülmüştür. Bu indeksler ekte verilmiştir.

Araştırmanın amacına uygun olarak önce değişkenler ile ilgili ortalamalar ve yüzdeler hesaplanmış ve tablolar hazırlanmıştır. Verilerin değerlendirilmesi aşamasında, analiz yöntemi olarak, kodlanmış yani sayılamayan değişkenler için en uygun analiz yöntemi olan Khi-Kare testi esas alınmıştır. Test uygulaması sonucunda elde edilen Khi-Kare testi tablolarının bazılarında beklenen değerlerden birkaçı 5'den küçük olduğundan Khi-Kare değeri için yorum yapılamamıştır. Bu gibi gerekli durumlarda Khi-Kare testi Yates düzeltmeli olarak kullanılmıştır (7).

İki grup ortalaması arasındaki farkın test edilmesinde, Karşılaştırmalı İki Populasyon Ortalaması Arasındaki Farkla İlgili Hipotez Testi Çiftler (Hypotesis Test About The Difference Between Two Population Means: Matched Pairs) adıyla anılan yöntem kullanılmıştır. Bu yöntem, populasyonun varyansının bilinmediği durumlarda yaygın olarak kullanılmaktadır (8).

Araştırmada ikiden daha fazla sayıda grup ortalaması arasındaki farklılıkların önemli olup olmadığının saptanmasında ve Khi-Kare testinin analiz yöntemi olarak uygulanmadığı düşünülen sayısal verilerin ortalamalarının karşılaştırılmasında "Varyans Analizi"ne başvurulmuştur.

Uygulanan varyans analizi sonucunda sıfır hipotezinin reddedilmesi; tüm grup ortalamaları arasındaki farklılıkların önemli olduğu anlamına gelmemektedir. Söz konusu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığının ortaya konulması gerekmektedir. Bu bakımdan tüm ikili grup kombinasyonlarının ortalamaları arasındaki farklar En Küçük Önemli Fark (LSD= Least Significant Difference) kontrolü ile değerlendirilmiştir.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. Sosyo-Ekonomik Faktörler

3.1.1. Sosyal Faktörler

Araştırmada toplulaştırmayı benimseyen çiftçilerin ortalama yaşlarının 55,11, toplulaştırmayı benimsemeyen çiftçilerin yaş ortalamasının 57,35 olduğu hesaplanmıştır. Buna göre toplulaştırmayı benimseyen çiftçilerin benimsemeyenlere göre daha genç yaşta oldukları gözlenmiştir. Yapılan Khi-Kare analizinde gruplar arasındaki farklılık düzeyi önemsiz bulunmuştur (Tablo 1).

Tablo 1. Arazi Topluştırmasını Benimseyen ve Benimsemeyen Çiftçilerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

YAŞ	Topluştırmayı Benimseyenler		Topluştırmayı Benimsemeyenler		GENEL	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Genç(<35)	7	9,72	2	5,13	9	8,11
Orta Yaşlı(36-50)	25	34,72	8	20,51	33	29,73
Yaşlı(51+)	40	55,56	29	74,36	69	62,16
TOPLAM	72	100,00	39	100,00	111	100,00

SD = 2 $\chi_b^2 = 4,201$ $\chi_t^2 = 5,991$ $P < 0,05$ 'e göre farklılık düzeyi önemsizdir.

Çiftçilerin mesleki deneyimlerine ilişkin bilgilerde ise; genel olarak çiftçilerin %4,50'si yeni çiftçi iken bu oran topluluştırmayı benimseyenlerde %6,94'dür. Benimsemeyenlerde ise yeni çiftçiye rastlanmamıştır. Yine çiftçilerin %15,32'si orta düzeyde deneyimli çiftçi iken bu oran topluluştırmayı benimseyenlerde %18,06 benimsemeyenlerde %10,26'dır. Çiftçiler genel olarak ele alındığında, deneyimli çiftçi oranı %80,18 iken, bu oran topluluştırmayı benimseyenlerde %75,00

benimsemeyenlerde %89,74'dür.

Eğitim durumları incelendiğinde; çiftçilerin %3,60'ı yalnız okuma-yazma bilmekte, %10,81'i okuma-yazma bilmemekte, %69,37'si ilkököl ve %16,22'si ilkököl sonrası bir eğitim kurumundan mezundur. Arazi topluluştırmasını benimseyen ve benimsemeyen çiftçilerin eğitim durumu bakımından gruplar arasındaki farklılık düzeyi yapılan Khi-Kare testine göre önemsiz bulunmuştur(Tablo 2).

Tablo 2. Arazi Topluştırmasını Benimseyen ve Benimsemeyen Çiftçilerin Eğitim Durumu.

Eğitim Düzeyi	Topluştırmayı Benimseyenler		Topluştırmayı Benimsemeyenler		GENEL	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Okuryazar Değil	5	6,94	7	17,95	12	10,81
Okuryazar	4	5,56	--	--	4	3,60
İlkokul	51	70,83	26	66,67	77	69,37
Ortaokul	10	13,89	6	15,38	16	14,42
Lise	2	2,78	--	--	2	1,80
TOPLAM	72	100,00	39	100,00	111	100,00

SD = 4 $\chi_b^2 = 7,783$ $\chi_t^2 = 9,488$ $P < 0,05$ 'e göre farklılık düzeyi önemsizdir.

Araştırma bölgesindeki aile şekli incelendiğinde çiftçilerin %77,48'inin çekirdek, %22,52'sinin geniş aile yapısına sahip oldukları görülmüştür. Topluştırmayı benimseyenlerde çekirdek aile yapısına sahip çiftçilerin oranı % 80,56 iken topluluştırmayı benimsemeyenlerde bu oran % 71,79 olarak gözükmektedir. Geniş aile yapısına sahip çiftçilerin oranı topluluştırmayı benimseyenlerde %19,44, topluluştırmayı benimsemeyenlerde %28,21'dir. Ataerkil geniş aile şekline rastlanılmamıştır.

Araştırma bölgesindeki aile genişliği gözönüne alındığında; çiftçilerin az bireyli aile oranı %58,56'dır. Topluştırmayı benimseyenlerde az bireyli aile oranı %56,95 iken, topluluştırmayı benimsemeyenlerde %61,54'e yükselmektedir. Çiftçilerde orta bireyli aile oranı genel olarak %30,63 iken topluluştırmayı benimseyenlerde orta bireyli aile oranı %33,33,

topluştırmayı benimsemeyenlerde % 25,64'e düşmüştür. Genel olarak çiftçilerde çok bireyli aile oranı %10,81'dir. Topluştırmayı benimseyenlerde bu oran %9,72 iken topluluştırmayı benimsemeyenlerde %12,82'dir.

Araştırma kapsamındaki çiftçilerde otorite şekli de incelenmiştir. Arazi topluluştırmasını benimseyen çiftçilerin %62,50'si, benimsemeyenlerin %71,79'u ataerkil otorite şekline sahiptir. Demokratik otorite şekli, topluluştırmayı benimseyenlerde %37,50 iken, benimsemeyenlerde %28,21'dir. Yapılan Khi-Kare analizi sonucunda gruplar arasındaki farklılık düzeyinin istatistiksel anlamda önemsiz olduğu saptanmıştır (Tablo 3). Tokat İli Merkez İlçede yapılan bir araştırmada ailedeki otorite şekli kooperatife ortak olanlarla olmayanlar arasında istatistiksel anlamda farklılık göstermiştir (9).

Tablo 3. Arazi Topluştırmasını Benimseyen ve Benimsemeyen Çiftçilerin Ailelerindeki Otorite Şekli

Ailedeki Otorite Durumu	Topluştırmayı Benimseyenler		Topluştırmayı Benimsemeyenler		Genel	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ataerkil Aile	45	62,50	28	71,79	73	65,77
Demokratik Aile	27	37,50	11	28,21	38	34,23
Toplam	72	100,00	39	100,00	111	100,00

SD = 1 $\chi_b^2 = 1,054$ $\chi_t^2 = 3,841$ $P < 0,05$ 'e göre farklılık düzeyi önemsizdir.

Araştırma kapsamına alınan çiftçilerin sosyal statü düzeyleri bakımından %30,93'ü ileri, %52,58'i orta düzeyde, %16,49'u düşük düzeydedir. Topluştırmayı benimseyen çiftçilerin sosyal statü düzeyleri %29,85'i ileri, %50,75'i orta ve %19,40'ı da

düşüktür. Topluştırmayı benimsemeyen çiftçilerin ise %33,33'ü ileri, %56,67'si orta ve %10,00'ü düşük sosyal statüye sahiptir.

Araştırma kapsamındaki çiftçilerden topluluştırmayı benimseyen çiftçilerin gelişmiş tarım

teknolojisini benimseme ve uygulama düzeyi incelendiğinde; %77,78'i az yenilikçi, %22,22'si orta yenilikçidir. Bu oranlar benimsemeyenler için %79,49 ve %20,51'dir. Ayrıca toplulaştırmayı benimseyen ve benimsemeyen çiftçilerde ileri düzeyde yenilikçi çiftçiye

rastlanmamıştır. Yapılan Khi-Kare analizi sonucunda toplulaştırmayı benimseyen ve benimsemeyen çiftçiler arasındaki farklılık düzeyi önemsiz bulunmuştur (Tablo 4).

Tablo 4. Arazi Toplulaştırmasını Benimseyen ve Benimsemeyen Çiftçilerin Gelişmiş Tarım Teknolojisini Benimseme ve Uygulama Düzeyi

Benimseme ve Uygulama Düzeyi	Toplulaştırmayı Benimseyenler		Toplulaştırmayı Benimsemeyenler		Genel	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Az Yenilikçi	56	77,72	31	79,49	87	78,38
Orta Yenilikçi	16	22,22	8	20,51	24	21,62
Toplam	72	100,00	39	100,00	111	100,00

SD=1 $\chi_h^2 = 0,199$ $\chi_t^2 = 3,841$ P<0,05'e göre farklılık düzeyi önemsizdir.

Araştırma kapsamındaki çiftçiler sosyal katılım düzeyleri açısından genel olarak incelendiğinde düşük düzeyde sosyal katılım gösteren çiftçi yoktur. Orta düzeyde sosyal katılım gösteren çiftçiler % 16,22'dir. Bu oran toplulaştırmayı benimseyenlerde % 6,94 iken,

toplulaştırmayı benimsemeyenlerde % 33,33'e yükselmiştir. Yüksek düzeyde sosyal katılım gösteren çiftçilerin oranı % 83,78'dir. Yine bu oran toplulaştırmayı benimseyenlerde % 93,06 iken toplulaştırmayı benimsemeyenlerde % 66,67'ye düşmüştür (Tablo 5).

Tablo 5. Arazi Toplulaştırmasını Benimseyen ve Benimsemeyen Çiftçilerin Sosyal Katılım Düzeyi

Sosyal Katılım	Toplulaştırmayı Benimseyenler		Toplulaştırmayı Benimsemeyenler		Genel	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Orta	5	6,94	13	33,33	18	16,22
Yüksek	67	93,06	26	66,67	93	83,78
Toplam	72	100,00	39	100,00	111	100,00

SD=1 $\chi_h^2 = 12,649$ $\chi_t^2 = 3,841$ P<0,05'e göre farklılık düzeyi önemlidir.

Araştırma kapsamındaki çiftçilerin dış kültüre açılımlarının %2,70'inin yüksek, % 82,88'inin orta ve % 14,42'sinin düşük düzeyde olduğu anlaşılmıştır. Toplulaştırmayı benimseyen çiftçilerin % 2,78'i yüksek, % 86,11'i orta ve % 11,11'i düşük düzeyde

dış kültüre açılım düzeyine sahiptir. Toplulaştırmayı benimsemeyen çiftçilerin % 2,57'si yüksek, % 76,92'si orta ve % 20,51'i düşük düzeyde dış kültüre açılıma sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan Khi-Kare analizine göre; gruplar arasındaki farklılık düzeyi önemsizdir (Tablo 6).

Tablo 6. Arazi Toplulaştırmasını Benimseyen ve Benimsemeyen Çiftçilerin Dış Kültüre Açılım Düzeyi

Dış Kültüre Açılım Düzeyi	Toplulaştırmayı Benimseyenler		Toplulaştırmayı Benimsemeyenler		GENEL	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Düşük	8	11,11	8	2,57	16	14,42
Orta	62	86,11	30	76,92	92	82,88
Yüksek	72	2,78	1	2,57	3	2,70
TOPLAM	72	100,00	39	100,00	111	100,00

SD=2 $\chi_h^2 = 2,121$ $\chi_t^2 = 5,991$ P<0,05'e göre farklılık düzeyi önemsizdir.

Araştırma kapsamındaki çiftçilerin % 59,46'sı düşük, % 38,74'ü orta ve % 1,80'i yüksek düzeyde kitle haberleşme araçlarını kullanma düzeyine sahiptirler. Toplulaştırmayı benimseyen çiftçilerin % 1,39'u yüksek, % 37,50'si orta, % 61,11'i düşük düzeyde kitle haberleşme

araçlarını kullanmaktadır. Toplulaştırmayı benimsemeyen çiftçilerin % 2,56'sı yüksek, % 41,03'ü orta ve % 56,41'i düşük düzeyde kitle haberleşme araçlarını kullanmaktadır. Yapılan Khi-Kare analizine göre; gruplar arasındaki farklılık düzeyi önemsizdir (Tablo 7).

Tablo 7. Arazi Toplulaştırmasını Benimseyen ve Benimsemeyen Çiftçilerin Kitle Haberleşme Araçları Kullanım Düzeyi

Kitle Haberleşme Araçlarını Kullanım Düzeyi	Toplulaştırmayı Benimseyenler		Toplulaştırmayı Benimsemeyenler		Genel	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yüksek	1	1,39	1	2,56	2	1,80
Orta	27	37,50	16	41,03	43	38,74
Düşük	44	61,11	22	56,41	66	59,46
Toplam	72	100,00	39	100,00	111	100,00

SD=2 $\chi_h^2 = 0,762$ $\chi_t^2 = 5,991$ P<0,05'e göre farklılık düzeyi önemsizdir.

Sosyo-ekonomik düzeyin başka bir göstergesi niteliğinde olan yaşam düzeyi bakımından araştırma kapsamındaki çiftçiler incelenmiş ve % 30,63'ünün yüksek, % 67,57'sinin orta ve % 1,80'inin düşük yaşam

düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Toplulaştırmayı benimseyen çiftçilerin % 37,50'si yüksek, % 61,11'i orta ve % 1,39'u düşük yaşam düzeyine sahiptir. Toplulaştırmayı benimsemeyen çiftçilerin ise % 17,95'i

yüksek, % 79,49'u orta ve % 2,56'sı düşük yaşam düzeyine. arasındaki farklılık düzeyi önemsizdir (Tablo 8). sahiptir. Yapılan Khi-Kare analizine göre; gruplar

Tablo 8. Arazi Toplulaştırmasını Benimseyen ve Benimsemeyen Çiftçilerin Yaşam Düzeyine Göre Dağılımı

Yaşam Düzeyi	Toplulaştırmayı Benimseyenler		Toplulaştırmayı Benimsemeyenler		GENEL	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yüksek	27	37,50	7	17,95	34	30,63
Orta	44	61,11	31	79,49	75	67,57
Düşük	1	1,39	1	2,56	2	1,80
TOPLAM	72	100,00	39	100,00	111	100,00
SD = 2 $\chi_n^2=5,126$ $\chi_i^2=5,991$ P<0,05'e göre farklılık düzeyi önemsizdir.						

Araştırma kapsamına alınan çiftçiler arazi toplulaştırması bilinç düzeyleri açısından %0,90'ı yüksek düzeyde, %44,15'i orta düzeyde ve %54,95'i düşük düzeydedir. Arazi toplulaştırması bilinç düzeyleri bakımından toplulaştırmayı benimseyen çiftçilerin %1,39'u yüksek,

%52,78'i orta ve %45,83'ü düşüktür. Arazi toplulaştırması bilinç düzeyleri bakımından toplulaştırmayı benimseyen çiftçilerin %25,64'ü orta ve %74,36'sı düşüktür. Yapılan Khi-Kare analizine göre; gruplar arasındaki farklılık düzeyi önemlidir (Tablo 9).

Tablo 9. Arazi Toplulaştırmasını Benimseyen ve Benimsemeyen Çiftçilerin Arazi Toplulaştırması Bilinç Düzeyi

Bilinç Düzeyi	Toplulaştırmayı Benimseyenler		Toplulaştırmayı Benimsemeyenler		GENEL	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yüksek	1	1,39	-	-	1	0,90
Orta	39	54,17	10	25,64	49	44,15
Düşük	32	44,44	29	74,36	61	54,95
TOPLAM	72	100,00	39	100,00	111	100,00
SD = 2 $\chi_n^2=10,950$ $\chi_i^2=5,991$ P<0,05'e göre farklılık düzeyi önemlidir.						

3.1.2. Ekonomik Faktörler

Ekonomik faktörler itibarıyla de bazı faktörler incelenmiştir. Araştırma alanındaki çiftçilerin işletme genişliği ilk dikkate alınan faktördür. İşletme başına düşen ortalama işletme genişliği toplulaştırmayı benimseyenlerde 42,13 da, toplulaştırmayı

benimsemeyenlerde 39,51 da olduğu hesaplanmıştır.

Toplulaştırmayı benimseyen ve benimsemeyen çiftçilerin sahip oldukları ortalama işletme genişliği bakımından yapılan t testi sonucunda söz konusu farklılığın istatistiksel olarak önemli olduğu belirlenmiştir (Tablo 10).

Tablo 10. İncelenen İşletmelerde Toplulaştırmayı Benimseme Durumuna Göre İşletme Genişliği ve Buna İlişkin Test Sonuçları

Toplulaştırmayı Benimseme Durumu	İşletme Sayısı(Adet)	Toplam İşletme Genişliği (da)	Ortalama İşletme Genişliği (da)	Ortalamalar Farkı (da)	t Hesap Değeri
Toplulaştırmayı Benimseyen	72	3033,3	42,13	7,45	8,04
Toplulaştırmayı Benimsemeyen	39	1352,5	34,68		
$t_{hs}>t_t$ $t_{g,0,4}>t_{1,96}$ Sonuç= n_1+n_2-2 Serbestlik Derecesi ve P<0,05 Önem Düzeyinde Önemlidir.					

Toplulaştırmayı benimseyen çiftçilerin farklı toplulaştırma bilinç düzeyinde işletme genişliği bakımından gruplar arasındaki farklılığın ölçülmesinde varyans analizi hesap sonucuna göre gruplar arasındaki fark önemli bulunmuştur. LSD kontrolü ile toplulaştırma bilinç düzeyleri düşük-yüksek ve orta-yüksek olan grupların arasındaki farklılığın önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Bu farklılığında toplulaştırma bilinç düzeyleri yüksek olan çiftçilerin ortalama işletme genişliğinden ileri geldiği söylenebilir (Tablo 11).

Araştırma kapsamında bulunan işletmelerde ortalama parsel sayısı 6,93'tür. Toplulaştırmayı benimseyen işletmelerin ortalama parsel sayısı 7,14, toplulaştırmayı benimsemeyen işletmelerin ortalama parsel sayısı ise 6,54'tür.

Toplulaştırmayı benimseyen çiftçilerin farklı toplulaştırma bilinç düzeyinde, toplulaştırma öncesi sahip oldukları parsel sayıları bakımından gruplar arasındaki farklılığın ölçülmesinde varyans analizi hesap sonucuna göre gruplar arasındaki fark anlamlı değildir.

Toplulaştırmayı benimseyen ve benimsemeyen çiftçilerin toplulaştırma öncesi sahip oldukları ortalama parsel sayıları bakımından söz konusu farklılığın istatistiksel olarak önemli olduğu belirlenmiştir.

Ayrıca, toplulaştırmayı benimseyen çiftçilerin farklı toplulaştırma bilinç düzeyinde toplulaştırma sonrası sahip oldukları parsel sayıları bakımından gruplar arasındaki farklılığın ölçülmesinde varyans analizi hesap sonucuna göre gruplar arasındaki fark anlamlı değildir.

Tablo 11. Arazi Toplulaştırmasını Benimseyen Çiftçilerin İşletme Genişliğine Göre Toplulaştırma Bilinç Düzeyleri ve Buna İlişkin Varyans Analizi Hesap Sonuçları

ARAZİ TOPLULAŞTIRMASI BİLİNÇ DÜZEYİ				
	Düşük	Orta	Yüksek	Toplam
Toplam (da)	1 276,8	1648,5	108	3033,3
Gözlem Sayısı	32	39	1	72
Ortalama (da)	39,9	42,27	108	42,13
V ARYANS ANALİZİ TABLOSU				
Varyasyon Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F
Gruplararası	4 497,49	2(K-1)	2248,75	
Gruplarıçi	34 349,28	70(N-K)	490,70	4,58
Genel	38 846,76	71(N-1)		
$F_{hs} > F_{tab}$ $F_{4,58} > F_{3,13}$ Sonuç: Gruplar arasındaki Fark $P < 0,05$ 'e Göre Önemlidir.				
LSD KONTROL TABLOSU				
Karşılaştırılan Gruplar	Ortalamalar Farkı	Grup Ort. Arasındaki Farkın Standart Hatası ($S_{x_1} - S_{x_2}$)	LSD (0,05)	Sonuç*
Düşük-Orta	- 2,37	5,28	10,35	Önemsiz
Düşük-Yüksek	- 68,10	22,50	44,10	Önemli
Orta-Yüksek	- 65,73	22,43	43,96	Önemli

* LSD Değeri ortalamalar farkından mutlak değer olarak büyük oluşu fark önemsiz, aksi takdirde önemli olarak değerlendirilir.

Toplulaştırmayı benimseyen ve benimsemeyen çiftçilerin toplulaştırma sonrası sahip oldukları ortalama parsel sayıları bakımından söz konusu farklılığın istatistiksel olarak önemli olduğu belirlenmiştir.

Araştırma alanındaki çiftçilerin işledikleri arazilerin %99,29'u kendi mülkiyetleri olup %0,71'i ise kiraya tuttıkları araziden oluşmaktadır.

Toplulaştırmayı benimseyen ve benimsemeyen çiftçilerin sulu arazi miktarında %32,74 artış meydana gelmiştir. Bu oran toplulaştırmayı benimseyen çiftçilerde %45,60 benimsemeyen çiftçilerde %31,44 olarak gerçekleşmiştir.

Araştırma bölgesindeki toplulaştırmayı benimseyen ve benimsemeyen çiftçilerin toplulaştırma öncesi sahip oldukları ortalama sulu arazi varlığı bakımından söz konusu farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur.

Araştırma bölgesindeki toplulaştırmayı benimseyen ve benimsemeyen çiftçilerin toplulaştırma sonrası sahip oldukları ortalama sulu arazi varlığı bakımından söz konusu farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur.

Araştırma alanındaki çiftçilerin kuru arazi varlığı incelendiğinde toplulaştırma ile kuru arazi miktarında %100,66 oranında azalış meydana gelmiştir. Bu oran toplulaştırmayı benimseyen üreticilerde %150,67, benimsemeyen çiftçilerde %44,00 olarak gerçekleşmiştir.

Araştırma bölgesindeki toplulaştırmayı benimseyen ve benimsemeyen çiftçilerin toplulaştırma öncesi sahip oldukları ortalama kuru arazi varlığı bakımından söz konusu farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur.

Araştırma bölgesindeki toplulaştırmayı benimseyen ve benimsemeyen çiftçilerin toplulaştırma sonrası sahip oldukları ortalama kuru arazi varlığı bakımından söz konusu farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur.

Araştırma bölgesindeki çiftçiler genel olarak incelendiğinde yolu olan parsel sayısı toplulaştırma ile %302,92 oranında artmıştır. Bu oran toplulaştırmayı benimseyen çiftçilerde %337,78, benimsemeyen çiftçilerde %236,17 olarak gerçekleşmiştir.

Araştırma bölgesindeki toplulaştırmayı benimseyen ve benimsemeyen çiftçilerin toplulaştırma öncesi sahip oldukları yolu olan ortalama parsel sayısı bakımından söz konusu farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur.

Araştırma bölgesindeki toplulaştırmayı benimseyen ve benimsemeyen çiftçilerin toplulaştırma sonrası sahip oldukları yolu olan ortalama parsel sayısı bakımından söz konusu farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur.

Araştırma bölgesindeki çiftçilerin tümü incelendiğinde çiftçilerin %42,34'ü traktör, pulluk ve römorka sahiptir. %37,84'ü kültüvatore, %20,72'si dişli tırmığa, %3,60'ı çapa makinası ve hububat mibzerine, %2,70'i patoza, %1,80'i gübre dağıtıcısına ve %0,90'ı su motoru ve tesisatı ile süt sağım makinasına sahiptir.

Araştırma kapsamındaki çiftçilerin tarım ürünleri yıllık satış tutarları incelenmiş ve çiftçilerin %37,27'si 10-500 milyon arası tarım ürünleri yıllık satış tutarına sahipken %23,64'ü 501milyon-1milyar, %29,09'u 1 milyar –2 milyar, %10,00'da 2 milyarın üzerinde tarım ürünleri yıllık satış tutarına sahiptir.

Toplulaştırmayı benimseyen çiftçilerin farklı toplulaştırma bilinç düzeyinde tarım ürünleri yıllık satış tutarı bakımından gruplararasıdaki farklılığın ölçülmesinde kullanılan varyans analizi hesap sonucuna göre gruplararasıdaki farklılık önemli bulunmamıştır (Tablo 12). Yine toplulaştırmayı benimsemeyen ve benimsemeyen çiftçilerin ortalama tarım ürünleri yıllık satış tutarı bakımından gruplar arasındaki farklılığın istatistiksel olarak önemli olduğu belirlenmiştir (Tablo 13).

Tablo 12. Arazi Topluştırmasını Benimseyen Çiftçilerin Toplam Tarım Ürünleri Yıllık Satış Tutarına Göre Topluştırma Bilinç Düzeyleri ve Buna İlişkin Varyans Analizi Hesap Sonuçları

	ARAZİ TOPLULAŞTIRMASI BİLİNÇ DÜZEYİ			
	Düşük	Orta	Yüksek	Toplam
Toplam (Bin TL)	23 937 000	40 965 000	1 847 000	66 749 000
Gözlem Sayısı	32	39	1	72
Ortalama(Bin TL)	748 031	1 050 384	1 847 000	927 069
VARYANS ANALİZİ TABLOSU				
Varyasyon Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F
Guplararası	2, 465 ¹²	2 (K-1)	1232 ¹²	2,08
Gruplarıçi	4,137 ¹³	70 (N-K)	5,910 ¹¹	
Genel	4,380 ¹³	71 (N-1)		
F_{hs} < F_{tab} F_{2,08} < F_{3,32} Sonuç:Gruplar Arasındaki Fark P<0,05'e Göre Önemli Değildir.				

Tablo 13.İncelenen İşletmelerde Topluştırmayı Benimseme Durumuna Göre Tarım Ürünleri Yıllık Satış Tutarı ve Buna İlişkin Test Sonuçları

Topluştırmayı Benimseme Durumu	İşletme Sayısı (Adet)	Toplam Tarım Ürünleri Yıllık Satış Tutarı (Bin TL)	Ortalama Tarım Ürünleri Yıllık Satış Tutarı (Bin TL)	Ortalama lar Farkı (Bin TL)	t Hesap Değeri
Topluştırmayı Benimseyen	72	66 749 000	927 069,44	23 633,54	4,25
Topluştırmayı Benimsemeyen	39	35 234 000	903 435,90		
t_{hs} > t_t t_{hs} > t_{1,96} Sonuç=n₁+n₂-2 Serbestlik Derecesi ve P<0,05 Önem Düzeyinde Önemlidir.					

Araştırma kapsamındaki çiftçilerin toplam brüt üretim değerleri incelenmiş ve çiftçilerin %30,63'ü 10-500 milyon arası brüt üretim değerine sahipken %22,52'si 501milyon-1milyar. %35,14'ü 1 milyar -2 milyar, %11,71'i de 2 milyarın üzerinde brüt üretim değerine sahiptir.

Topluştırmayı benimseyen çiftçilerin farklı toplulaştırma bilinç düzeyinde brüt üretim değerleri bakımından gruplar arasındaki farklılığın ölçülmesinde varyans analizi hesap sonucuna göre gruplar arasındaki farklılık önemli bulunmamıştır(Tablo 14).

Tablo 14. Arazi Topluştırmasını Benimseyen Çiftçilerin Brüt Üretim Değerine Göre Topluştırma Bilinç Düzeyleri ve Buna İlişkin Varyans Analizi Hesap Sonuçları

	ARAZİ TOPLULAŞTIRMASI BİLİNÇ DÜZEYİ			
	Düşük	Orta	Yüksek	Toplam
Toplam (Bin TL)	30 186 000	49 688 000	1 983 000	81 857 000
Gözlem Sayısı	32	39	1	72
Ortalama (Bin TL)	943 313	1 274 051	1 983 000	1 136 902
VARYANS ANALİZİ TABLOSU				
Varyasyon Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F
Guplararası	2,648 ¹²	2 (K-1)	1,324 ¹²	
Gruplarıçi	3,662 ¹³	70 (N-K)	5,231 ¹¹	2,53
Genel	3,926 ¹³	71 (N-1)		
F_{hs} < F_{tab} F_{17,95} < F_{3,32} Sonuç:Gruplar Arasındaki Fark P<0,05'e Göre Önemli Değildir.				

Yine toplulaştırmayı benimseyen ve benimsemeyen çiftçilerin brüt üretim değerleri bakımından farklılığı test edilmiş ve farklılığın istatistiksel olarak önemli olduğu belirlenmiştir (Tablo 15).

Tablo 15.İncelenen İşletmelerde Topluştırmayı Benimseme Durumuna Göre Brüt Üretim Değeri ve Buna İlişkin Test Sonuçları

Topluştırmayı Benimseme Durumu	İşletme Sayısı (Adet)	Toplam Brüt Üretim Değeri (Bin TL)	Ortalama Brüt Üretim Değeri (Bin TL)	Ortalama lar Farkı (Bin TL)	t Hesap Değeri
Topluştırmayı Benimseyen	72	81 857 000	1 136 902,78	103 877	17,95
Topluştırmayı Benimsemeyen	39	40 288 000	1 033 025,64		
t_{hs} > t_t t_{17,95} > t_{1,96} Sonuç=n₁+n₂-2 Serbestlik Derecesi ve P<0,05 Önem Düzeyinde Önemlidir.					

Araştırma bölgesindeki işletmelerde pazara dönüklük oranı %50-65 arasında olan işletme oranı %15,09, %66-80 arasında olan işletme oranı %30,19, %81,95 arasında olan işletme oranı %43,40 ve %96- + olan işletme oranı %11,32'dir.

Araştırma kapsamına alınan işletmeler ihtisaslaşma düzeyi açısından incelendiğinde; %62,16'sı ihtisaslaşmış işletmeler, %35,14'ü yarı ihtisaslaşmış

işletmeler ve %2,70'i de karma işletmelerden oluşmaktadır.

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

Tokat -Zile - Güzelbeyli Beldesinde uygulanan arazi toplulaştırmasında benimsemeyi etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, çiftçilerin toplulaştırmayı benimsemelerinde etkili olabilecek faktörlerin ortaya konmasına çalışılmıştır.

Araştırma sonucunda, toplulaştırmayı benimseyen ve benimsemeyen çiftçiler açısından arazi toplulaştırması bilinç düzeyi, işletme genişliği, parsel sayısı, sulu arazi varlığı, kuru arazi varlığı, tarım ürünleri

yıllık satış tutarı, brüt üretim değeri gibi sosyal ve ekonomik faktörler bakımından gruplararası farklılık istatistiksel anlamda önemli bulunmuştur. Dolayısıyla toplulaştırmayı benimseyen ve benimsemeyen çiftçiler arasındaki farklılıkların düzenlenecek yayım çalışmalarında dikkate alınması gerekmektedir. Ayrıca bu şekilde ortaya konulmuş sosyo- ekonomik faktörlerin analizi çiftçilerin mevcut durumlarını ortaya koyma ve ilerdeki çalışmalara rehberlik etme açısından önemlidir. Arazi toplulaştırması çalışmalarına başlanılmadan önce gerek çiftçinin mevcut durumunu ortaya koymak gerekse çiftçileri toplulaştırmaya ikna edecek bilgileri vermek, onları bilinçlendirmek için yayım çalışmalarına ağırlık verilmelidir.

Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Adana, 1994.

KAYNAKLAR

- (1). ANONİM, Yıllık Ekonomik Rapor, T.C. Maliye Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1996.
- (2). DİNLER, Z., Tarım Ekonomisi, Uludağ Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme İktisadi Ve Muhasebe Araştırma Ve Uygulama Merkezi Yayınları, Yayın No:3, Bursa, 1991.
- (3). ÇİÇEK, A., Arazi Toplulaştırmasının Sosyo-Ekonomik Yararları Ve Bitkisel Üretim Değeri Üzerine Etkisinin Fonksiyonel Analizi, Türkiye 2.Tarım Ekonomisi Kongresi 4-6 Eylül, Adana, 1996.
- (4). TAKKA, S., Arazi Toplulaştırması, Kültürteknik Derneği Yayınları, No: 1, Ankara, 1993.
- (5). ÖZÇATALBAŞ, O., GAP Bölgesinde (Şanlıurfa'da) Tarımsal Yayımın Analizi ve Etkin Bir Yayım Çalışması İçin Gerekli Koşulların Saptanması Üzerine Bir Araştırma, Ç. Ü. Fen Bilimleri
- (6). ÇİÇEK, A., ERKAN, O., Tarım Ekonomisinde Araştırma ve Örneklem Yöntemleri, GOPÜ Ziraat Fakültesi Yayınları No:12 , Ders Notları Serisi No:6, Tokat, 1996.
- (7). DÜZGÜNEŞ, O., İstatistik Metodları, A.Ü.Z.F. Yayın No. 578, Ankara, 1975.
- (8). ÇAĞLAYAN, L., Manisa Merkez İlçe Ova Köylerinde Kimyasal Gübrelemenin Tedarik Ve Kullanımı Üzerine Bir Araştırma, Karınca Matbaacılık Ve Ticaret Kollektif Şirketi, İzmir, 1983.
- (9). KIZILASLAN, N., Tokat İli Merkez İlçede Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine Katılımı Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler Üzerine Bir Araştırma, GOPÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Tokat, 1997.

EK
(İNDEKS ve AĞIRLIKLAR)

1. YAŞ

Anket yapılan üreticilerin yaşları aşağıdaki gibi gruplandırılmıştır.

1. Genç (< 35)
2. Ortayaşlı (36-50)
3. Yaşlı (51 +)

2. MESLEKİ DENEYİM

Anket yapılan üreticilerin çiftçilikle ilgili mesleki deneyimlerinin belirlenmesi aşağıdaki gibidir.

1. Yeni çiftçi : 1-10 yıldan beri tarımla uğraşanlar
2. Orta düzeyde deneyimli çiftçi : 11-20 yıldan beri tarımla uğraşanlar
3. Deneyimli çiftçi : 20 yıldan fazla süreden beri tarımla uğraşanlar

3. AİLE ŞEKLİ

Anket yapılan üreticilerin, aile içindeki generasyon sayısına göre aile tipleri, çekirdek, ataerkil ve geçici geniş aileler olarak belirlenmiştir.

4. AİLE GENİŞLİĞİ

Anket yapılan üreticilerin, ailelerindeki birey sayısı aile genişliği olarak kabul edilmiş ve aşağıdaki gruplama yapılmıştır.

- Az bireyli aile : 1-3 kişi
Orta sayıda bireyli aile : 4-5 kişi
Çok bireyli aile : 5 + kişi

5. AİLEDEKİ OTORİTE ŞEKLİ

Anket yapılan üreticilere aşağıdaki sorular sorulup puanlanarak otorite şekli belirlenmiştir.

- İşleriyle ilgili konular hakkında karar vermeden önce eşi ve yetişkin çocuklarıyla konuyu konuşma ve tartışma

	<u>Evet</u>	<u>Hayır</u>
a) Herhangi bir yeniliği benimserken	1	0
b) Topluşturmaya razı olacağı zaman	1	0
c) Tarımsal uğraşlarıyla ilgili	1	0
d) Gelirin harcanmasıyla ilgili	1	0
- Akrabalarıyla konuyu konuşma ve tartışma	1	0
- Ailede en büyük kişinin kararına uyulup uyulmadığı	0	1
- Ailece konunun tartışılıp tartışılmadığı	1	0
Maximum puan :	7	
Aralık :	0-7	
Ataerkil	0-3	
Demokratik	4-7	

6. SOSYAL STATÜ

Kırsal toplumlarda bireylerin, toplum içinde sosyal statü düzeylerinin belirlenmesinde çok çeşitli yöntemler kullanıldığı ifade edilmektedir. Bu araştırmada, anket yapılan üreticilerin aşağıdaki sorulara verdikleri cevaplar dikkate alınarak sosyal statü düzeyleri saptanmıştır.

- Köyünüzdeki kişiler kültür, gelir, tecrübe, eğitim gibi durumlarına göre sınıflandırılabilir mi? (Yani bazı kişilere daha güçlü, bilgili, saygıdeğer gözüyle bakılır mı?)

Evet 1 Hayır 0

- Siz bu faktörler itibarıyla hangi düzeydesiniz?

İleri 2
Orta 1
Düşük 0

Böylece anket yapılan üreticiler ileri, orta ve düşük sosyal statü düzeyi olmak üzere üç gruba ayrılmıştır.

7. GELİŞMİŞ TARIM TEKNOLOJİSİNİ BENİMSEME ve UYGULAMA DÜZEYİ

Anket yapılan üreticilerin teknik konulardaki yenilikleri uygulama düzeyini bir başka ifade ile yenilikçilik düzeyini ölçmek için üreticilere faaliyette buldukları üretim dalları ile ilgili yeni tekniği uygulayıp uygulamadıkları sorulmuştur. Bu tarımsal yenilikler şunlardır:

- İneklerde suni tohumlama tekniği
- Yağmurlama sulama
- Tarım sigortası
- Yüksek sistem bağcılık
- Toprak analizi
- Zirai mücadele
- Hibrit sebze
- Örtü altı yetiştiriciliği
- Sertifikalı tohum

Araştırma yöresinde söz konusu tarımsal yeniliklerin yayım çalışmaları yapılmaktadır.

Üreticilere benimseyip uyguladıkları her tarımsal yenilik için bir puan verilmiştir. Böylece, üreticilerin yenilikçilik düzeyini belirlemiştir. Bu şekilde her üretici için hesaplanan tarımsal yenilikçilik düzeyine göre üreticiler şu şekilde gruplara ayrılmışlardır.

- Yeniliklerden birkaçını kabul edenler (0- %14)
- Yeniliklerden bazılarını kabul edenler (%14-67)
- Yenilikçi olanlar (%67-100)

8. SOSYAL KATILIM DÜZEYİ

Anket yapılan üreticilerin sosyal katılım düzeylerini belirleyebilmek amacıyla herhangi bir dernek ve tarımsal kuruluşa üye olup olmadıkları sorulmuş ve verilen her olumlu cevaba bir puan verilmiştir.

Sosyal Katılım Düzeyi	Puan
Hiçbir derneğe üye değil	0
Cami yapma ve yaşatma derneğine üye	1
Ziraat Odasına üye	1
Tarım Kredi Kooperatifine ortak	1
Pankobirlik'e ortak	1

Maksimum Puan: 4

Aralık : 0-4

1. Düşük düzeyde sosyal katılım : 0 (Hiç bir dernek ve tarımsal kuruluşa üye değil)
2. Orta düzeyde sosyal katılım : 1 (Yalnız bir dernek veya tarımsal kuruluşa üye)
3. Yüksek düzeyde sosyal katılım : 2-4 (Birden fazla derneğe veya tarımsal kuruluşa üye üye)

9. DIŞ KÜLTÜRE AÇILIM DÜZEYİ

Anket yapılan üreticilerin, dış kültüre açılım düzeylerini belirleyebilmek amacıyla şehre giriş sıklıkları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Buna göre aşağıdaki puanlama yapılmıştır.

A. Şehre Giriş Sıklığı :

Her gün	: 7	Ayda bir	: 3
Haftada iki-üç kez	: 6	Yılda birkaç kez	: 2
Haftada bir kez	: 5	Yılda bir kez	: 1
Onbeş günde bir	: 4		

B. Tarımsal Kuruluşlarla İlişki Sıklığı :

Hiç ilişkisi yok	: 0
Yılda bir kez	: 1
Yılda iki kez	: 2
Yılda üç kez	: 3
Yılda üç kezden fazla	: 4

Maksimum puan : 11

Aralık : 0-11

1. Düşük düzeyde dış kültüre açılım : 0-2
2. Orta düzeyde dış kültüre açılım : 3-5
3. Yüksek düzeyde dış kültüre açılım : 6 +

10. KİTLE HABERLEŞME ARAÇLARI KULLANIM DÜZEYİ

Anket yapılan üreticilere sinemaya gitme, televizyon seyretme, radyo dinleme, gazete, dergi, broşür v.s. okuma sıklıkları sorulmuş ve kitle haberleşme araçları kullanım düzeyi belirlenmiştir.

A. SİNEMA

<u>Gitme Sıklığı</u>	<u>Puan</u>
Hiç gitmedi	0
Bir kez gitti	1
İki kez gitti	2
Üç kez gitti	3
Dört kez ve daha fazla gitti	4

B. TELEVİZYON

<u>Seyretme Sıklığı</u>	<u>Puan</u>
Hiç seyretmez	0
Arada- sırada	1
Haftada 1-2 kez	2
Her gün	3

C. RADYO

<u>Dinleme Sıklığı</u>	<u>Puan</u>
Hiç dinlemez	0
Arada-sırada	1
Haftada 1-2 kez	2
Her gün	3

D. GAZETE

<u>Okuma Sıklığı</u>	<u>Puan</u>
Hiç okumaz	0
Arada-sırada eline geçtikçe	1
Haftada 1-2 kez	2
Her gün devamlı okur	3

E. DERGİ, BROŞÜR, V.S.

<u>Okuma Sıklığı</u>	<u>Puan</u>
Hiç okumaz	0
Arada sırada eline geçtikçe	1
Haftada 1-2 kez	2
Hergün devamlı okur	3

Maksimum puan : 16

Aralık : 0-16

1. Düşük düzeyde kitle haberleşme araçlarının kullanımı : 0-4
2. Orta düzeyde kitle haberleşme araçlarının kullanımı : 5-9
3. Yüksek düzeyde kitle haberleşme araçlarının kullanımı : 10 +

11. YAŞAM DÜZEYİ

Anket yapılan üreticilerin yaşama düzeyleri, evlerinde bulunan eşyaların niteliği, evin tipi ve evdeki yaşantıyı kolaylaştıracak olanakların varlığı göz önünde tutularak saptanmıştır.

	<u>Puan</u>		<u>Puan</u>	
Evin inşaat materyali	Taş-tuğla	1	Kerpiç-biriket	0
Evin durumu	Yeni	1	Eski	0
Evdeki oda sayısı	3-4	1	1-2	0
Evin içinde su	Var	1	Yok	0
Evin içinde tuvalet	Var	1	Yok	0
Radyo	Var	1	Yok	0
Televizyon	Var	1	Yok	0
Çamaşır makinası	Var	1	Yok	0
Telefon	Var	1	Yok	0
Evin içinde banyo	Var	1	Yok	0
Evin tabanı	Tahta	1	Beton-toprak	0

Maksimum puan : 12

Aralık : 0-12

1. Düşük yaşam düzeyi : 0-1
2. Orta yaşam düzeyi : 5-8
3. Yüksek yaşam düzeyi : 9-12

12. TARIM ÜRÜNLERİ YILLIK SATIŞ TUTARI

Tarım ürünleri yıllık satış tutarı, satılan tarımsal ürün miktarı ile satış fiyatının çarpılmasından elde olunan satış tutarlarının toplanması ile bulunmuştur.

13. TOPLAM BRÜT ÜRETİM DEĞERİ

Toplam brüt üretim değeri, her üretim dalının gayri safi üretim değerlerinin toplanması ile elde edilmiştir.

14. PAZARA DÖNÜKLÜK ORANI

Pazara dönüklük oranı, toplam satış tutarlarının toplam brüt üretim değerlerine bölünmesiyle elde edilmiştir. Pazara dönüklük oranı %50'den fazla olan işletmelerin gruplandırılması ise aşağıdaki gibi yapılmıştır.

I. Grup	: %50-%65
II. Grup	: %66-%80
III. Grup	: %81-%95
IV. Grup	: %96 +

15. İHTİSASLAŞMA DÜZEYİ

1. İhtisaslaşmış İşletmeler: Toplam tarım ürünleri yıllık satış tutarlarının %70'inin tek ürün tarafından sağlandığı işletmeler.

2. Yarı İhtisaslaşmış İşletmeler: Toplam tarım ürünlerinin yıllık satış tutarlarının %70'inin iki üretim dalı tarafından (her birinin payı %10'dan az olmaması koşulu ile) sağlandığı işletmeler.

3. Karma İşletmeler: İhtisaslaşmış ve yarı ihtisaslaşmış işletmelerin dışında kalan işletmelerdir.

16. ARAZİ TOPLULAŞTIRMASI BİLİNÇ DÜZEYİ**Toplulaştırmayı Benimseyenler İçin Arazi Toplulaştırması Bilinç Düzeyi**

Sorular	Puan
A-Kendi köyünüzde arazi toplulaştırması yapılmadan önce bu konuda bilginiz var mıydı ?	
-Hiç duymamıştım.....	0
- Duymuştum, fakat nasıl olduğunu bilmiyordum.....	1
- Evet bilğim vardı ve nasıl olduğunu biliyordum.....	2
- Bilğim vardı, hatta daha önce toplulaştırma yapılan alanlardan bazıılarını görmüştüm...	3
B- Arazi toplulaştırmasını hangi kurum yapmaktadır biliyor musunuz?	
- Evet.....	1
- Hayır.....	0
C- Projeyi uygulayacak elemanlar köyünüzde konu ile ilgili daha önce toplantı veya kurs, seminer yaptılar mı?	
- Evet.....	1
- Hayır.....	0
D- Toplantıya katıldınız mı?	
- Evet.....	1
- Hayır.....	0
E- Katıldıysanız proje hakkındaki verilen bilgilerin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	
- Evet.....	1
- Hayır.....	0
F- Arazi toplulaştırması yapılacağı zaman bu projeyi desteklediniz mi?	
- Evet.....	1
- Hayır.....	0
G- Projeyi neden desteklediniz?	
- Arazilerin sulama, drenaj tesviyeleri yapılacağı için.....	1
- Toplulaştırmadan sonra daha az masrafla daha fazla gelir elde edebilme imkanına kavuşmam	1
- Arazime ulaşım rahatlığı sağlandığından.....	1
- Arazilerimin parça sayısının azalıyor olması.....	1
H- Destek verirken başka kişi yada faktörlerden etkilendiniz mi?	
- Evet.....	1
- Hayır.....	0
I- Etkilendiğiniz kişi yada faktörler nelerdir?	
- Ailemdeki ve yakın çevremdeki kişiler.....	1
- Köy muhtarları ve azalar.....	2
- Proje kuruluşu ve elemanları.....	3
- Önder çiftçi ve kişiler.....	4
- Tamamlanmış projeleri görmüş olmak.....	5
- Tarım kuruluşlarındaki yayım elemanları.....	6
J- Projenin uygulanmasından sonra önceki tutumunuzda bir değişiklik oldu mu?	
- Evet.....	0
- Hayır.....	1

- Maksimum puan :20 . Aralık :0-20
1. Toplulaştırma bilinç düzeyi düşük olanlar :0-7
2. Toplulaştırma bilinç düzeyi orta olanlar :8-14
3. Toplulaştırma bilinç düzeyi yüksek olanlar :15-20

Toplulaştırmayı Benimsemeyenler İçin Arazi Toplulaştırması Bilinç Düzeyi

Sorular	Puan
A-Kendi köyünüzde arazi toplulaştırması yapılmadan önce bu konuda bilginiz var mıydı ?	
-Hiç duymamıştım.....	0
- Duymuştum, fakat nasıl olduğunu bilmiyordum.....	1
- Evet bilgin vardı ve nasıl olduğunu biliyordum.....	2
- Bilgin vardı, hatta daha önce toplulaştırma yapılan alanlardan bazılarını görmüştüm...	3
B- Arazi toplulaştırmasını hangi kurum yapmaktadır biliyor musunuz?	
- Evet.....	1
- Hayır.....	0
C- Projeyi uygulayacak elemanlar köyünüzde konu ile ilgili daha önce toplantı veya kurs, seminer yaptılar mı?	
- Evet.....	1
- Hayır.....	0
D- Toplantıya katıldınız mı?	
- Evet.....	1
- Hayır.....	0
E- Katıldığınız proje hakkındaki verilen bilgilerin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	
- Evet.....	1
- Hayır.....	0
F- Arazi toplulaştırması yapılacağı zaman bu projeyi desteklediniz mi?	
- Evet.....	1
- Hayır.....	0
G- Projenin uygulanmasından sonra önceki tutumunuzda bir değişiklik oldu mu?	
- Evet.....	1
- Hayır.....	0

- Maksimum puan :9 Aralık :0-9
1. Toplulaştırma bilinç düzeyi düşük olanlar :0-3
2. Toplulaştırma bilinç düzeyi orta olanlar :4-6
3. Toplulaştırma bilinç düzeyi yüksek olanlar :7-9